

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentului de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foarte înscrisă în Registrul de Publicații al Trib. Târnava-Mică sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 500 Lei
Pe 6 luni . . . 280 Lei
Pentru străinătate 1000 Lei**Foale bisericicească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

Nu fiți ca fățarnicii...

(+) *Adevărul nu face casă cu minciuna. Suftul drept se simte stingher și suferă în apropierea prefăcătoriei. Hristos Domnul atrage apăsător luarea aminte a ucenicilor săi să nu fie ipocriți (= dosit după mască; pehlivan; comediant), ipochimeni înăcriși, vânători de laudă și de locuri de frunte, cu vătămarea dreptății și cu jignirea aproapelui. — Paresimile sunt cel mai potrivit prilej pentru orice creștin să se judece singur în ce măsură va fi vinovat de acest păcat. Căci putem fi vinovați cu toții.*

1. *Ipocritul e plin de sine însuși. Vede cu ochii liberi pete și 'n soare. Și numai pitici pretutindenea, el singur ridicându-se deasupra tuturor. Chiar și nemaipomenita putere în faptă și 'n cuvânt a Mântuitorului pentru unul ca acesta nu-i altceva decât doar peatră de sminteală: „Cu domnul dracilor scoate dracii...” Orgoliu și perfidie satanic înmănușiate. Dar iscusit ascunse sub vâl scilpitor.*

2. *Arde de dorul de a fi văzut și laudat. Se ferește s'o spună în gura mare, dar se topește după surle și trâmbițe. Pe cel ce l-a călcat odată pe ochiul de găină, îl ține minte și-l face să simtă aceasta până 'n pânzele albe. Cărui răzbunător nu-i stau la îndemână sute de mijloace, și tot atâtea căi, pentru a-și vărsa veninul, și încă păstrând și forme ce pot să pară chiar îndreptățite și frumoase?*

3. *Fățarnicul e mormânt spoit. Asta din calcul, și nu pentru că ar fi străbătut de respect față de valoarea morală și frumusețea etică a fondului prins în forme perfecte. Tot ce nu aduce folos palpabil, îi este străin și urâciune. Obiectivele lui sunt bine precizate: Să răsbată; să i-se facă temeneli; să aibă „un ce profit“ — așa interpretează el practic vorba apostolului că „evlavia-i de folos spre toate celea“. Și, din păcate, izbutește.*

4. *Urât neam de oameni neamul fățarnicilor vieleni și infumurați. Până și păgânul Teofrast avea oroare de aceste figuri sinistre, veșnic cu doi bani în trei pungi, cari te dușmănesc și te sapă pe ascuns ori de câte ori le vine bine, dar în față îți fac nutură mieroasă și au numai cuvinte unctuoase. Pentru ca să rămâi uluit de nemernicia lor, când cele vorbite de ei cu ușa zăvorâtă, se vor vesti de pe coperișuri...*

5. *Cât adevăr se cuprinde în cuvântul paradoxal al sf. Augustin: „Mai bine un păcătos smerit, decât un drept trușă!“ — Smerenia-i cuminenie. Trușia-i tâmpenie. (Ce ai ce nu ai primit...?). Cel cuminte e nădejde să se 'ndrepte văzându-și păcătoșenia. Ticălosul încântat de sine (— chiar și perfidia și o categorisește de inteligență —) nu va face așa ceva. Și cum adânc pe adânc cheamă, ipocritul se va prăvăli tot mai la vale pe povârnișul răutăților. Și, Doamne, ce mare-i numărul fățarnicilor urgistiși și de Dumnezeu și de oameni! — Astăzi, ca pe vremea Domnului.*

Secretul biruinței

de P. Augustin Pop

Superiorul Provinciei Basiliene române

Citind în zilele acestea enciclica Papei Leon XIII-lea: „Supremi Apostolatus“, am aflat acolo îndemnuri deosebit de stăruitoare către lumea creștină, ca să alerge la scutul și ajutorul Preasfintei Fecioare, motivând aceste îndemnuri cu gravitatea vremurilor de atunci și invocând tradiția catolică de totdeauna a Bisericii și a fiilor ei, cari, în vremuri de grele suferințe și primejdii, au alergat la Preasfânta Fecioară, ca la Aceea, care are în mână ei salvarea.

De fapt, Preasfânta Fecioară, de foarte multeori în cursul istoriei, a salvat în mod miraculos creștinătatea. Să ne aducem aminte de lupta navală între creștini și Turci la Lepanto, de liberarea Vienei prin Sobieski, de războiul contra Saraceniilor, ș. a.

Nicicând însă, în tot cursul istoriei sale bimilenare, Biserica și creștinătatea nu s'au aflat într'o primejdie mai gravă și mai amenințătoare, ca și în vremile pe cari le trăim. Peste toate antagonismele de rasă, peste toate ciocnirile de interese vremelnice, peste toată inventivitatea uluitoare a metodelor de luptă, peste toate tratatele de alianță, noi descoperim la spatele perdelei de ură belică un regizorat diabolic al celui mai cumplit și mai neînduplecat războiu contra creștinătății și a Capului ei: regizoratul forțelor oculte.

Vedem, cum în vălmășagul luptelor schimbătoare, se ivesc ici colo tentacolele acestui monstru camuflat, care, cu o sadică și avidă ură, se aruncă pe trupul sfâșiat al Bisericii, vrând par'că să sfârșească mai curând cu acest dușman urgisit, care e Biserica. Mănăstirea Montecassino, Castel Gandolfo, mașina infernală în capela Sixtină, și altele ca acestea, sunt tot atâtea licăriri diabolice ale intențiilor monstrului apocaliptic.

Preasfânta Fecioară însă e Mama Bisericii și Mama tuturor creștinilor. Ea este scutul, de care se sdrobesc toate atacurile; Ea este Aceea, care în tot cursul istoriei Bisericii nu incetează a frânge capul șarpelui, până când, prin prăbușirea lui Anticrist, îl va sdrobi definitiv.

Să luăm bine seama la indicațiile evangeliilor, și la semnele vremilor. Isus era ținut pe cruce — iar Maria „sta sub crucea lui Isus“. Până când Isus e restignit, Maria stă de veghe, nu numai lângă Fiul său, care moare, ci și lângă aceasta omenire rătăcită și bolnavă de febra urii, care l-a restignit. Maria stă, este stânca, care nu poate fi clătinată de furia împetuoasă a iadului întreg.

Așa stă și astăzi Maria, sub crucea pe care e restignit corpul mistic al Fiului ei, Biserica, sângerând din mii de răni. — Este

fortăreața, pe care beligeranții nu o văd, dar pe care iadul o cunoaște ca inexpugnabilă, și de aici se explică ura sălbatică împotriva a tot ce îi amintește de Hristos.

Iată pentru ce cuvintele Papei Leon al XIII-lea ne sună și nouă. E timpul suprem să alergăm la Preasfânta Fecioară. E timpul suprem să se aprindă în suflete focurile de războiu ale cultului marian. E timpul suprem să ne ridicăm ochii și să înălțăm glasul nostru implorator din sate și din orașe și din întreaga lume creștină, către Aceea, în care, în aceste vremuri de urgie dumnezeiască, de răutate omenască restignitoare a tot ce e drept și sfânt, și de războiu suteran diabolic, zace toată forța divină a Fiului ei și toată scăparea noastră.

Se poate înțelege deci, pentru ce mulți am salutat cu bucurie îndemnul Superiorilor bisericesti, de a ne apropia toți, cu mic cu mare, în sate și orașe, de Mama noastră cerească. Conștiințarea la Inima Ei nepătată înseamnă pentru noi un refugiu, o nădejde sigură a salvării noastre. Tot ce ne duce mai aproape de Preasfânta Fecioară, e binevenit pentru noi, căci numai Ea ne va salva. Aceasta e rolul de Mamă, împărțit ei de Dumnezeu, în toate cataclismele istoriei umane. De aceea și actualul Pontifex, Papa Pius XII, în cuvântul său radiofonic din 31 Oct. 1942, adresat Portugaliei, cu care ocazie a consfințit Biserica și omenirea întreagă Inimii nepătate a Mariei, a spus: „Astăzi, în al patrulea an de războiu, devenit și mai sumbru prin extinderea sinistră a conflictului, nu ne mai rămâne, decât increderea în Dumnezeu și în Aceea, care, Mijlocitoare fiind înaintea tronului divin, a fost invocată de unul din Predecesorii noștri, în primul conflict mondial, ca Regina Păcii. Să o invocăm încăodată, căci numai Ea ne poate ajuta“.

Să facem deci, cu o adâncă convingere religioasă și cu dragă inimă acea consfințire. Să nu o degradăm la o simplă formalitate, ci ea trebuie să răscolească adâncurile sufletului nostru. Să dăm cadre solemne acestei consfințiri *) și să facem eforturi pentru o mai conștientă și mai convinsă alipire și iubire către Mama noastră cerească.

Îndatoririle izvorite din această consfințire nu constituie obligamente propriu zise, ci mai mult efecte firești ale devotamentului nostru către Maria. Dacă deci cineva nu poate îndeplini aceste îndatoriri, va face ceea ce poate, dar va trebui să arate cu ceva,

*) Un ceremonial spre acest scop a fost înaintat Preaveneratului Ordinariat spre aprobare.

că pentru el această consfințire nu a fost o simplă formă goală.

Cei consfințiți Mariei, „plini fiind de Hristos, se cade să răspândească în jurul lor, de aproape și de departe, mireasma lui Hristos, și cu rugăciune stăruitoare, în deosebi cu rostirea zilnică a Rosarului, și cu jertfe, pe care le va inspira râvna generoasă, să procure sufletelor păcătoase viața harului și viața eternă” (Mesajul radiofonic al Papei Pius XII. din 31 Oct. 1942).

Asociațiile de pietate, parohiile și alte instituții, din această consfințire vor trebui să-și reaprindă focul sacru al vieții lor spirituale, trăite sub aripa ocrotitoare a Mariei.

Peste tot, aceste consfințiri trebuie să fie considerate ca prilejuri date de Dumnezeu, ca în întreaga Biserică noastră română unită *Cultul Marian să ia un nou avânt*. Din cele ce se întâmplă în lume, din starea disperată, de-o sumbră tragedie, a atâtor țări și popoare, din perspectiva din ce în ce mai neguroasă în care plutește destinul neamului nostru — de care destin nu trebuie să ne îndoim nicicând! — și din suferințele viitoare, care se conturează la orizont, trebuie să se formeze în noi hotărârea, de a ne strânge rândurile în jurul Preasfintei Fecioare, singura scăpare a lumii creștine, deci și a noastră, în aceste timpuri. Filius Mariae non peribit! Poporul devotat sfintei Fecioare nu va putea fi nimicit. Iată, unde este *secretul biruinței*: în mâna Fecioarei Maria!

Completarea Capitulului Catedral lugojan s'a făcut Duminecă, în 6 Februarie c., prin instalarea pâr. Dr. Ioan Stanciu dela Craiova de *canonic* la Lugoj. Solemnitatea aceasta a avut loc după sf. Liturghie arhierască, slujită de P. S. *Ioan Bălan* în sobor de canonic, răspunsurile corale dându-le *Lyra* sub conducerea pâr. Ioan Bacău. — Cuvântului ocazional, rostit de Inaltul Ierarh, i-a răspuns noul demnitar bisericesc, despre care încreștam următoarele:

Pâr. *Dr. Ioan Stanciu*, născut la 25 Iunie 1907 în Pătrângenii, jud. Alba, și-a făcut stu-

diile primare în comuna natală, iar liceul și bacalaureatul la Alba-Iulia. Trimis în 1927 de Episcopia Lugojului la Roma, în Colegiul sf. Atanasiu, urmează filozofia și teologia la Facultatea de Teologie „Angelicum”. Cu frumoase studii teologice și doctorat în filosofie, hirotonit preot în 1933, fu numit arhivar diecezan la Lugoj. Dela 15 Ianuarie 1935, Pâr. Dr. Stanciu a fost numit paroh la Craiova, cu încredințarea de a păstori toți credincioșii români uniți din Oltenia. În 1936 a obținut dela Primăria orașului un teren de 1450 m. p., pe care în 1937 Pâr. Stanciu a zidit o capelă și locuință parohială pentru Biserica unită din Craiova.

Noul canonic s'a dovedit un neobosit păstor de suflete, muncind din greu pentru binele spiritual al credincioșilor și alergând în toate părțile unde era necesar. Cu mult spirit de jertfă a făcut cateheza religioasă la adulți și la copii, căutându-i la ei acasă, adunându-i pe la școli, la casa parohială sau în capelă. Nu mai puțin a ostenit pentru binele sufletesc al credincioșilor, cărora după vorba sf. Apostol Pavel „tuturor toate s'a făcut”, reușind astfel să fie stimat, iubit și dorit. Pentru cunoașterea și răspândirea adevărului creștinesc, din al său, Pâr. can. Stanciu a împărțit broșuri, cărți, ziare, calendare, rozare și chipuri sfinte. E de amintit apoi, că fiind capela neîncăpătoare pentru credincioși, spre a le da prilejul să ia parte toți la Liturghia de Duminecă, Pâr. Stanciu, cu învoirea celor mari, slujea de două ori la zi și ținea două predici regulat. Prin munca și truda depusă a izbutit să sâdească în sufletele credincioșilor credința trăită în fapte făcându-i biserică vie și luptătoare, pentru Hristos.

Nu putem uita apoi nici aceea că pâr. Dr. Stanciu a muncit și cu peana. A scris la: *Unirea, Unirea Poporului, Farul Nou, Cultura Creștină, Decalogul, Oltenia Politică*. Are scrieri de seamă, ca: *Biserica mântuitoare* (1935); *Mărturiile cărților bisericii ortodoxe despre Papa*, ed. 1935 și 1936; *Religia strămoșească a Românilor* 1936, *Divorțul* 1937.

După o așa activitate, cu frumoase roade,

în 12 Oct. 1943, P. S. Sa Episcopul îl numește canonic-consilier referent al Consistorului Episcopesc, nutrind neștrămutata convingere că va munci cu aceeași neobosită hărnicie, pentru înaintarea sf. Biserici, mântuirea sufletelor și înălțarea Neamului. (Șt. B. Dragu)

Misiunile populare în Biserica unită *)

Pâr. *Iuliu Căpâlneanu*, în numerii 2 și 3 ai *Unirii*, răspunde la cele scrise de subsemnatul în numerii 36—1942 și 39—1943 ai „Unirii”, referitor la începutul sfintelor misiuni în Biserica noastră. Fiind vorba de proiectul de a se publica un istoric al Reuniunii de misiuni, orice informații sunt bine venite pentru viitorul istoriograf.

Pâr. Căpâlneanu, după ce ne înșiră importante date din trecutul sfintelor misiuni reproduce cuvintele lui Titus Livius: „apparet id etiam caeco”, în favorul tezei sale. Deoarece acel „caecus” aș fi eu, îmi ia sarcine să-i fiu eu „Siloam” atât Sf. Săla cât și altora, care nu cunosc, cum cunosc și încă vreo câțiva, chestiunea discutată.

Ce-ea ce le scriu, le știu din conversațiile cu pâr. *Măcelaru*, cu care am dormit mai bine zis, am vorbit, o noapte întreagă în vechia casă parohială din Cluj, nu mult după ținerea primelor misiuni, dar după plecarea dela Cluj a pâr. Roșianu. Tot așa cunosc aceste începuturi din conversațiile cu pâr. *Roșianu* atât în Cluj, cât și în Blaj mai cu seamă cu prilejul sfintelor misiuni laolaltă la Hundori, Zagăr și Racovița, precum și la unele întâlniri la Făgăraș, unde a avut de lucru la Consilieratul agricol și a avut de discutat o importantă chestiune catehetică cu subsemnatul. Cu pâr. *Dr. Ilie Dăbulea* apoi am muncit în bună armonie un an intrând întru-i cancelist protopopesco și secretar

*) E ultimul cuvânt din partea subsemnatului. De aci nu urmează, că alții să nu scrie, dacă — bineînțeles — ar avea ceva nou de spus. O. P.

FOIȚA „UNIRII”

Să nu se confunde ortodoxia cu bizantinismul

— Pentru Dumineca ortodoxiei —

Cucerirea Eladei — Grecia Veche — din partea Romei a fost mare eveniment, în ochii contemporanilor. În judecata vechilor elini și a admiratorilor lor, Romanii de atunci, din jumătatea veacului întâi în. de Hristos, precum și părinții și moșii lor erau „barbari”, ca și oricare alt popor în afară de ei înșiși, elinii. Elinii erau inițiați și înaintați în toate științele și artele. Romanii erau popor de luptători, militari per excellentiam. Grecii erau teoreticieni, abstracti, în unele direcții chiar fanteziști utopici; Romanii erau realiști. Grecii individualiști exagerați, până la trecerea cu vederea a unității naționale, a disciplinei rasionale; Romanii naționaliști disciplinați, unitari, acționând în coeziune absolută. La elini a condus demagogia, abuz de libertate, considerațiuni de păreri și convingeri individuale, cari au adus răscolări, răsboaie civile interminabile, distrugătoare pentru ei înșiși; discuții contradictorii, contrarietăți, nu numai în știință și artă ci și în politică și în administrație, despăcheri, neuniri, dușmăni interne

și exterminare reciprocă. La Romani: supunere necondiționată intereselor republicei ori imperiului, acțiune unitară în interesul bineleului general, național.

Chiar și atunci când Romanii, în drumul lor spre cucerirea lumii, au ajuns la granițele mândrilor și încrezuților Elini, cu atât mai de grabă au invins rezistența armată a Grecilor, treziți pe un moment la realitatea primejdiei, cu cât și atunci s'au găsit între ei încăpăținați, ușuratici „coade de topor”, trădători, individualiști exagerați până la egoism.

Dar Elinii nu se cunoșteau, nu-și vedeau slăbiciunile, nu-și recunoșteau imoralitatea civică și de multeori și decăderea morală. Ei se pretindeau a fi unica națiune vrednică, aleasă dintre toate ale pământului. Romanii duceau o viață sobră, de o moralitate — relativ — solidă, conservatoare trupește și sufleteste, și țineau cont de ceea ce găseau bun, corect, ales, la alte popoare. Grecii se țineau intangibili și suverani între toate popoarele, pentru că dispuneau de cultură înaintată, erau versați în științe și în arte, ca nici un alt popor.

În fața energiei, unității, realismului și a vitejiei romane, au căzut și s'au trezit „totuși” supuși de „veneticul, barbarul” popor roman, fără științe și fără arte. Erau consternați, nefericiți, ar fi dorit să facă ceva, să scape, dar nu puteau. Stăpânirea voinică romană a rămas definitivă și asupra lor. Din vanitatea și orgoliul exagerat, cu toate că

stăpânitorii nepoțiti i-au menajat, i-au servit, le-au îndrăgit cultura, științele, artele, n'au pregetat a făuri ură față de ei, față de Roma, și a o nutri. Acuma, cei atât de neînșiși în trecutul lor și după dezastrul național s'au unit în acest lucru, în aceasta mădărită: *ura față de tot ce e roman, ura față de Roma*. Dar, încântați de științe și arte, Romanii au luat știința dela Greci; și-au însușit cunoștințele și cultura artelor. Le-au cultivat. În scurt timp i-au ajuns și i-au înaintat în trecut, rămânând însă și aici: practici și reali. Nu rătăceau după fantasmagorii și abstracții, ci au continuat a se acomoda după realitate. Au rămas unitari și disciplinați...

A venit creștinismul. Primele popoare care s'au încreștinat au fost Elinii (Grecii) și Romanii (Latinii). Cum Romanii erau acum adevărații culti, mult mai numeroși, mult mai puternici, singuri stăpânitori, naturali în Biserica creștină au primat. Sfântul Petru de sigur luminat de Spiritul Sfânt, ori chiar direct îndrumat de Dumnezeu, de căpetenie nevăzută a Bisericii, Isus, și-a luat reședința de cap văzut, locuitor al Capului nevăzut decretat de chiar acesta, în capitala imperiului, marelui, singurului imperiu cult pe pământ, în Roma.

Nu au dus-o bine cu Cezarii Romei. Sf. Petru și toți urmașii lui au murit moarte de martiri, pentru Biserica lui Isus. Strălucirea și puterea împăraților Romei, din aceeași reședință, nu le-au fost de folos; nu i-a-

reședință la „Răvașul“, după ieșirea din seminărie înainte de hirotonire.

Păr. Măcelaru a fost un preot cu frumoasă pregătire și cu mult zel în pastorație. Păr. Căpălneanu îi face o mare nedreptate, când scrie: „Să nu ne mirăm însă, că au fost predicile mai lungi. Lumea era dornică, de a auzi cuvântul Domnului. Oamenii cereau să și se spună“. — Ori, e știut că credincioșii păr. Măcelaru nu se puteau plânge, că nu li se spune cuvântul Domnului, fiind cunoscut pe atunci păr. Măcelaru ca un bun și bine pregătit predicator.

Despre calitățile părinților Roșianu și Dăianu nu-i nevoie să scriu eu, fiind cunoscuți. Păr. Roșianu a fost numit capelan și catehet în Cluj în vara anului 1899, iar păr. Dăianu a fost numit protopop la Cluj cu patru ani mai târziu. Până la mergerea păr. Dăianu la Cluj, nu a fost vorba de misiuni populare. Când a trimis Mitropolitul Mihályi cartea lui Romaisz oficiilor protopopești, nu știu, neavând la îndemână o arhivă protopopească. Știu că discuția a pornit de la aceasta carte și cei doi distinși preoți ai Bisericii noastre au îmbrățișat cu entuziasm ideea de a introduce în Biserica noastră misiunile populare. Păr. Roșianu aducea în discuție dorul preotului bun și evlavios, de a da mai multă viață pastorației, păr. Dăianu aducea pe lângă dorința de a da un nou impuls vieții religioase în Biserica unită, și cunoștințele sale despre ce se face în Biserica latină, cunoscând acestea din studiile ce le a făcut și din călătoriile dese în străinătate și — știm cu toții — că păr. Dăianu nu a trecut și nu trece nepăsător pe lângă ceea ce vede și aude. Oricine înțelege deci, că din discuțiile acestor doi bărbați numai bine putea ieși.

Imbrățișată ideea, trebuia pusă în practică. Inceputul trebuia făcut, undeva, unde terenul ar fi prielnic. Și păr. Roșianu a crezut, că acest teren poate să fie Totelecul prietenului său Măcelaru, care a îmbrățișat cu căldură ideea și s'a arătat gata să și pregătească credincioșii pentru marele eveniment. Protopopul, deși i-se părea, că mai trebuie puse

la punct unele lucruri, a aprobat și capelanul a plecat la misiuni.

După misiunile de la Totelec — firește — s'a discutat pe larg chestiunea. Acum era ceva concret. Rezultatul a fost, că s'a decis ținerea misiunilor de la Gârbou, unde au mers amândoi și acolo au pus la punct toate, cele ce se puteau prevedea, în legătură cu ținerea misiunilor. Ideea venită din Apus trebuia altuită în trupul Bisericii noastre, care e orientată în formă, pentru ca ideea să poată prinde rădăcini, cum a și prins.

Iată dar, părinte Căpălneanu, cum exercițiile spirituale ale Sf. Ignațiu de Loyola au trecut în Biserica răsăriteană! Vorbind odată cu regretatul episcop Gregoriu al Aradului despre misiuni, pe cari înțeleptul episcop le-a introdus în eparhia sa, mi-a spus, că unii i-au băgat de vină, pentru ce a introdus obiceiurile lui Loyola? P. S. Sa a răspuns: „O idee bună și binefăcătoare, chiar dacă vine de la Loyola, trebuie să o primim cu bucurie“. — Și poporul nostru a primit cu bucurie ideea, deși unii preoți nu au înțeles-o, cum trebuie. Unii au zis: „Nu mi trebuie alți preoți, peste mine...“ și s'au opus, cât au putut, să se țină misiuni în parohiile lor. Alții au crezut că misiunile sunt cam ca „rugile“ din Banat, unde e puțină rugă și multă petrecere. Despre aceștia a scris odată păr. Dr. N. Lupu. Azi atât adversarii, cât și neînțelegătorii s'au împușinat!

La Sinodul arhidiecezan din 1904-6, cum scriau gazetele, purtătorii de cuvânt au fost canonicul Bunea și protopopul Dăianu. Statutele aprobate atunci sunt traduse aproape în întregime din cartea pomenită a lui Romaisz.

Din acestea se vede, că a fost o greșală, când adunarea generală a Reuniunii de misiuni din toamna anului 1942 a vorbit de un întemeietor în persoana canonicului Sf. Roșianu. Întemeietor a fost și rămâne Sf. Ignațiu, iar introducerea în Biserica noastră s'a făcut sub Mitropolitul Mihályi, în Sinodul arhidiecezan din 1904-6. Inițiatorii au fost părinții Dăianu și Roșianu, care a ținut cele dintâi misiuni, în Totelec, pentru ca apoi la

Gârbou, amândoi în bună tovărășie și armonie, să le pună la punct. Aceasta „*apparet etiam caeco*“. Și iată cum din „caecus“ am devenit „Siloam“!

S'au mai ținut misiuni și afară de cele înșirate de păr. C. și fără vreo încredințare oficială. Când eram în Cluj, a venit o corespondență despre misiunile ținute în Ciurila. Nu-mi amintesc, dacă s'a luat notiță în „Răvașul“ despre asta. Păr. Dăianu a spus cu acest prilej, că i-se pare, că „se compromite ideea“, ținându-se de frați neinițiați pe deplin. Păr. Dăianu a ținut în toamna anului 1904 în Coruș, unde s'au cununat o mulțime de concubinari. (Cu acest prilej o predică a ținut-o subsemnatul). — Subsemnatul am ținut în Postul mare din 1906 în mica parohie Calbor, în 1907 în Beholț (din vicariatul Făgărașului), iar din Miercurea mare până la vecernia din a 2-a zi de Paști am ținut în Veștem, unde am fost trimis de Preaveneratul Ordinariat să suplinesc pe parohul, păr. Papiu, care era în spital. Și câți alții nu vor fi ținut misiuni, fără vreo încredințare oficială și fără a face vreun raport?! Viitorul istoriograf va scrie despre cele, pe cari le va afla pomenite în catastifele Reuniunii.

Octavian Popa

Văzute și trăite

I. Episcopul N. Colan

În vara anului 1935 am trimis pentru Revista Teologică de la Sibiu un articol intitulat Sociologismul lui Durkheim ca interpretare a etnologiei religioase.

După câteva zile, redactorul acelei reviste, Preotul Nicolae Colan îmi scrie o carte poștală, prin care mă anunța că articolul va apare încurând.

„Iubite Domnule Naghiu, Ocupat cu osebite trebi ce mă copleșesc, abia acum îți răspund că articolul despre Sociologia lui Durkheim va apărea în Nr. viitor. Cu mulțumiri și urări de bine. — N. Colan.“

ajutat, nu le-au împrumutat strălucire și putere, autoritate, ci le-au fost dușmane, le-au adus persecuții, piedeci și moarte până la Constantin cel mare. Prin acesta se eliberează și capul văzut al ei: Papa de la Roma. De aici înainte Părintele suprem al Bisericii, mai înainte urgisit și stingherit, își poate vedea liber de guvernarea Bisericii.

Dar Constantin întemeiază o nouă capitală a imperiului, prea vast. Capitală pentru orient: Constantinopolul. Viețuiau aici, în Orient, și Greci și Romani. În preponderanță și la putere erau însă Romanii. Chiar Constantinopolul, întru început, era din cap până în tălpi roman-latin: „Roma nouă“. Din punct de vedere bisericesc se întemeiază episcopie în Constantinopol, al cărei titular era supus patriarhului din Ierusalim. Episcopia — precum evoluiă vaza capitalei II a imperiului, devine mitropolie, în scurt patriarhie — mai ales, pentru a ușura prezidarea sinoadelor de interes regional, de cari se țineau adeseori în Constantinopol, deoarece se iveau multe erezii și disidențe în părțile acelea, iar patriarhul din Ierusalim ori cel din Alexandria nu putea fi adus la toate acele sinoade de interes regional, să prezideze.

Mitropolitul Constantinopolului era la îndemână: să fie și el patriarh recunoscut, să prezideze el. Așa a ajuns episcopul Constantinopolului la rangul de patriarh: din necesitatea de a se avea la îndemână un prezi-

dent în sinoadele regionale, dar numai în cele regionale. Când se ivea necesitatea de a se ține sinod ecumenic, prezidau delegații Patriarhului Romei, ai „Papei“ — părintelui universal —, chiar dacă erau numai episcopi, ori numai preoți. Iar deciziunile oricărui sinod nu puteau fi aplicate, puse în viață, înainte de a fi trimise la Roma. Și dacă nu le va fi aprobat Papa — patriarhul Romei — afară numai dacă însuși Papa a prezidat sinodul, erau inexistente. Practica aceasta era de sine înțeleasă, observată cu mare însuflețire, dragoste și grije: „o turmă și un păstor“. „Roma locuta, causa finit.“

Dar, cu timpul, în urma vandalismelor comise de popoarele migrante, elementul roman a început a slăbi în răsărit, cel grecesc a se întări. În mod automat, Grecii luau locul Romanilor. Și împărații, începând cu secolul al VI-lea, în Constantinopol, nu mai erau Romanii latini, ci Grecii; curtea imperială asemenea. Patriarhia Constantinopolului asemenea. Antagonismul politic-național dintre Grecii și Romani a erupt din nou. *Ura politică-socială grecească, față de Roma, față de tot ce e roman, latin, s'a transplantat și în Biserica.* În Orient luptele bisericești, cauzate de erezii și de pațimi, se înmulțeau și se înteau. Mulți și din patriarhia Constantinopolului au aderat, sau au devenit eretici. Primatele de la Roma veche, „șezătorul pe scaunul lui Petru“, cum îi ziceau Sfinții Părinți și Părinții adunați în sinoade, pentru a

se consulta, singur el „cu autoritatea lui Petru“ — tot argumentarea celor de atunci — le pune sfârșit; decidea, care este învățătura genuin ortodoxă. Depunea pe cei eretici și întărea pe cei ce țineau dreapta credință, ortodoxă decretată de Papa, Patriarhul Romei. Așa a reglementat Părintele Romei, Primatele Bisericii întregi, și pe patriarhii eretici ai Constantinopolului, depunându-i și întărind pe cei dreptcredincioși.

— Dar' aceasta era prea mult pentru Grecii: „Roma să triumfe a doua oră!“... Cu toate că nu era vorba de triumf; ci era vorba de adevăr și de unitatea Bisericii voită și decretată de întemeietorul ei: Dumnezeu-Omul. Bizanțul însă așa pune chestiunea și mai ales așa se vâlcăra în tainele sufletului său. De astădată nu mai era vorba de stăpânirea din partea Romei, prin armată. De astădată numai iubirea adevărului și alui Dumnezeu, tăria convingerii mai pe sus decât orgoliul egoist, individualist și imoral, puteau și trebuiau să fie respectate, urmate și făcute stăpâne peste suflete. Însă în Bizanțul grec, deși creștin acuma, era ca și înainte de venirea creștinismului: mai mare ura față de Roma și de tot ce e latin, decât iubirea față de adevăr și față chiar de Dumnezeu.

Vechiul tembelism, argumentația veche, ura veche au acționat de astădată până la complectă despărțire, neascultare, revoltă, a Bizanțului grec față de Roma latină, deși esența nu era că e latină, ci că e Roma lui

De atunci și până în toamna anului 1939, am fost colaborator al P. S. Sale. În 1936 moare la Cluj Episcopul Nicolae Ivan. Încă din Februarie se vorbea tot mai mult despre alegerea Părintelui Colan dela Sibiu. În 1936 am publicat articole și recenzii în ambele reviste conduse de Părintele Colan: *Revista Teologică și Viața Ilustrată*. La *Viața Ilustrată* am debutat cu un articol despre Poezia religioasă a Mariei Cunțan.

După ce a fost ales Episcop al Clujului, am alcătuit biografia operelor P. S. Sale. Ca să scot lucrări cât mai multe, am pus articole și notele mărunte. Bibliografia a fost publicată de d. Ioachim Crăciun în colecția *Bibliotheca Bibliologica*. Bibliografia e publicată și în limba franceză (fiind tradusă de d. Robert Fichoux, fost profesor de geografie la Cluj).

Am vorbit cu P. S. Sa cu prilejul adunării eparhiale din 1936, fiind prezentat de Arhiidiaconul Dr. Ioan Vască, Rectorul Academiei Teologice. Cu prilejul instalării am publicat în „România Nouă” un articol bibliografic, prezentând pe noul Episcop al Clujului.

După ce a venit la Cluj am fost foarte des la P. S. Sa. Îmi dădea cărțile mai noi, sosite la redacție, spre a face recenzii scurte pentru *Viața Ilustrată*, la care scriam aproape în fiecare număr. Trebuie să recunosc că P. S. Sa mi-a făcut mult bine. Mi-a dat burse, m'a ajutat cu bani, mi-a cumpărat reverenți, ghete, etc. Îi sunt recunoscător pentru toate. Recunosc că fără de sprijinul P. S. Sale nu ajungeam la licențe. Fac aceste precizări spre a lămurii anumiți oameni cari mă atacă că nu sunt recunoscător. Cu sprijinul P. S. Colan am fost la Chișinău spre a face licența. Cu bani donați de P. S. Sa am plătit taxe școlare la Cluj. [...]

Colțul AGRU-lui

Dela „ASTRU” — București. „Astru”-l din București a inaugurat, prin ședința din 23 Ianuarie 1944, ciclul de conferințe proiectat încă dinainte de Crăciun.

A conferențiat în această ședință d. avocat Horia Cosmovici, tratând subiectul: „Despre drepturi”.

Petru „verhovnicului Apostolilor”. Aceasta este ruptura, aceasta este „schizma” orientală, bizantină, până acuma incorigibilă — și care, numindu-se ortodoxă, în Dumineca ortodoxiei se justifică în fața ignoranților, a neștiutorilor dovedind, cu cel mai sfruntat sofism din câte s'au pomenit pe pământ: „ticăloșia Romei și sfințenia bizantinismului fotian și kerularian”. Merg până acolo, încât în multe părți pronunță și repetă anatema asupra „papei eretic” și asupra „sateliților săi”, „cred în el și îl divinizează”. Dumineca e ortodoxă și e decretată de către Sf. Părinți; „ortodocși” sunt ei. Deci ce mai trebuie altă argumentație?! *Zic ei...* Și sofismul prinde, pentru că e bătător la ochi, la îndemână, ușor de mănuit, pentru că nu e descoperit în public, în stil mare, să-l poată cunoaște obștea, mulțimea. Mulți din catolicii noștri — mai ales dintre catolicii de rit grecesc, sunt nedumeriți, stau la îndoială, pentru că nu cunosc problema, că: *altul e substratul ortodoxiei Duminecii din vorbă, sărbătorită de bizantini și altul e substratul schizmei bizantine, care se numește și ea pe sine „ortodoxie”...*

Rău face Roma și toți cei de o credință cu ea, că nu serbează Dumineca ortodoxiei — inclusiv noi Românii uniți — dându-i caracterul ei genuin, nefalsificat și denunțând pe cel ce se împodobesc cu epitete, cu pene,

Domnia sa s'a ocupat de acest subiect precizând dela început că va trata problema dreptului din punct de vedere a dreptului în sine și nu în sensul unei culegeri de legi. Demonstrând că nu legea, obiceiul, jurisprudența sau doctrina constituie dreptul și sprijinindu-se pe citate din Cicero, Paulus, Bergson și Ihering, arată că dreptul își are principiile sale în natură, este o „innata vis” sau mai bine zis o „innata potestas”, deoarece această a doua definiție conferă dreptului un caracter de misiune, de scop. Și care este sursa dreptului astfel conceput?: „eul” adică „acea joncțiune dintre materie și spirit”. Completând definiția de mai sus: „innata potestas personae”, conferențiarul stabilește responsabilitatea personalității față de Dumnezeu. În aceeași ordine de idei d. avocat H. Cosmovici adresându-se „aștriiștilor” îi îndeamnă să lucreze în țarina sufletelor cu „plugul legii Mântuitorului”, pentru a scoate spice bogate, răspunzând astfel misiunii ce le revine.

A doua conferință: „Despre filosofia scolastică” a fost dezvoltată de p. Tit L. Chinezu, rectorul Academiei Teologice din Blaj, în ședința din 30 Ianuarie 1944. Plecând dela aserțiunea: „Filosofia scolastică este într'adevăr filosofie” spre deosebire de alte sisteme așa zise filosofice, cărora le lipsesc condițiile esențiale pentru a fi filosofie, d-sa arată care sunt cele patru grade de cunoaștere cu care e înzestrat spiritul uman: cunoașterea științifică, filosofică, teologică și mistică. Filosofia adevărată caută să-și respecte esența ei: „Cunoașterea adevărată adevărată și ultime”. Filosofia scolastică este aceea care s'a folosit de cele patru grade (mijloace) de cunoaștere și a răspuns în mod definitiv cerințelor adevăratei filosofii fiindcă ea... „e în acord cu bunul simț al umanității, în înțelegere cu știința, de acord cu teologia, e un spirit bisericesc creștin, o filosofie metodică, un sistem încheiat ca principii dar deschis ca judecată, o filosofie permanentă, o filosofie de atiduni cu păreri bine definite, care poate rezolva îndubitabil orice problemă”.

În Dumineca următoare, 6 Februarie 1944, în ordinea de zi a fost cuprinsă disertațiunea religioasă a p. M. Todericiu, spiritualul „Astru”-lui, „Despre Credeu”. Părintele spiritual, cu un lux de amănunte, a interpretat și lămurit adevărurile cuprinse în cele 12 încheeturi ale „Credeului”.

Ca temă de seminar a fost prezentată cartea lui Sertillanges: „Le catholique devant l'incroyant”, de către d. stud. Aug. Petre. Reluând aceeași temă, adv. H. Cosmovici aduce prețioase lămuriri aprofundând ideile cuprinse în această carte.

După încheierea discuțiilor ridicate în jurul acestui subiect, la propunerea p. M. Todericiu, adunarea proclamă pe d. av. H. Cosmovici ca membru de onoare al „Astru”-lui ținând seamă de pre-

cari nu le compet, nu sunt ale lor. Este o întrelăsare foarte păgubitoare adevărului. Uniții noștri nici nu cutează a mai însemna „Dumineca ortodoxiei” în calendarele redactate de ei. Procedură, ce mână apa pe moara contrariilor, deoarece în strană se cântă din Mineiu preamărirea ortodoxiei și poporul aude. Preotul tace; episcopii de asemenea, el, poporul, n'are decât să-și tragă el concluzia, așa „logic”, cum apare mai ales dacă aude, ori și citește de serbarea și esaltarea celorlalți, din cealaltă biserică. Și nu numai poporul de rând, dar chiar și intelectualii. Am constatat: nu știu și „nu au de unde să știe, dacă nu li-se vestește” — zice Sf. Apostol Pavel, obligând sub păcat, pe preoți, să vestească.

Propun, ca: *sinoadele protopopești proxime să se ocupe cu chestiunea și să se introducă la noi serbarea Duminecii ortodoxiei*, dovedindu-se — cum s'a dovedit în coloanele „Unirii” și a „Culturii Creștine”, că Dumineca ortodoxiei a introdus o Papa dela Roma, singurul competent de a decreta ce e ortodox și ce nu e ortodox. Nu ajunge, să ne rugăm — aproape superficial — pentru unirea Bisericilor; trebuie să și lucrăm pentru unirea lor, clarificând adevărul. Până acuma înșiși enoriașii noștri sunt lăsați neclarificați.

prof. Cornel Andrea

țiosul aport pe care domnia sa îl aduce cu dragoste și desinteres acțiunii astriste.

Duminecă, 13 Februarie 1944, a conferențiat d. prof. pictor Traian Bilțiu-Dăncuș despre: „Definiția, procesul de creație și înțelegerea operei de artă”. Conferențiarul își propune ca în lumina propriilor sale frământări și experiențe să trateze „această inspiratoare problemă în toate aspectele ei”. Analizează apoi rând pe rând noțiunea de: frumos, artă, artist, emoție estetică, pentru a ajunge la concluzia că adevărata artă nu lezează principiile moralei creștine ci dimpotrivă „înălță sufletul spre armonia divină”.

Programul viitoarelor ședințe cuprinde între altele conferințele d-lor: Zenovie Păclișanu, docent Dr. Liviu Câmpănu, Coriolan Gheție, Ion Șugariu ș. a. (Vasile Oțel).

Știri mărunte

Intr'al treizecilea an. Publicația religioasă română catolică dela Iași, *Lumina Creștinului*, a intrat în anul trezeci al apariției. Intemeiată, pe riscul său personal, de regretatul Dr. Anton Gabor, această revistă a stat mereu în slujba celui mai curat idealism creștin. — Îi dorim încă viață îndelungată, să poată face cât mai mult bine.

„Roma are dreptul să fie cruțată”. Sf. Părinte a primit în audiență Marția trecută predicatorii din Roma pentru Paresimile acestui an. În cuvântarea-i de aproape un ceas, Vicarul Domnului a avut cuvinte de osândă pentru noul păgânism ce-și înalță capul, și a stăruit asupra datorinței de a reveni la creștinismul originar și autentic. Pomenind de Roma, a subliniat că odată ce Atena și Cairo au fost cruțate de forțele beligerante, Cetatea Veșnică, pentru motive cu mult mai însemnate decât cele două metropole, are dreptul să fie cruțată. Și ar fi o rușine de neuit în istorie — a precizat Suveranul Pontif — dacă și Roma ar ajunge soarta mănăstirii benedictine Monte Cassino. A înfierat apoi manoperele bursei negre, s'a ridicat împotriva acaparatorilor și a scumpirii prețurilor, și a atras atenția tinerilor catolici asupra rădăcirii căreia i cad jertfă apărând idei sociale extremiste cum e, de ex., bolșevismul ateu, atât de categoric osândit de ilustrul său Predecesor de binecuvântată pomenire Papa Pius XI.

Invazia în Europa este iminentă? Aviația aliată atacă de-o vreme diferite centre europene fără să mai țină seama de pierderi. Faptul acesta este explicat la Londra — după o încreștere S. P. P. (24. II. 44) — ca semn că s'a ajuns la faza ultimă a atacurilor aeriene, și că încercarea de invadare este iminentă. — Totodată postul de radio Vichy a ținut să anunțe deunăzi că s'a început evacuarea unor localități de pe coasta de Nord a Franței.

Locale. Dumineca trecută a predicat în catedrală p. Ion Moldovanu, canonic mitropolitan.

— Tot Dumineca trecută d. prof. univ. Liviu Rusu dela Sibiu, a rostit, după sf. liturghie, o frumoasă conferință, în Palatul Cultural, stăruind, într'adevăr magistral, asupra celor două mari realități: Cultură și Națiune. — A fost de față lume multă și aleasă.

Toaca la urechea surdului? Ziarul Acțiunii Catolice din Italia de Nord, *Italia*, știe din cercurile cele mai autorizate că Vaticanul, pe calea postului său de radio, a atras, în două rânduri, atențiunea britanicilor, în l. engleză, că la Castel Gandolfo se află adăpostiți cam 10.000 de refugiați, cea mai mare parte femei și copii. — Cu toate acestea și pe lângă alte avertismente radiofonice ale aceluiaș post, aviatorii anglo-saxoni și-au continuat atacurile. Deși, după cum a declarat și Msgr. Spellman, arhiep. catolic de New-York, nici un soldat german n'a primit îngăduință să străbată acel teritoriu.

† George Spineanu, preot pensionar, a trecut la cele veșnice în Agârbiciu, la 7 Februarie 1944, în vârstă de 78 de ani, dintre cari peste 50 i-au petrecut slujind la altarul Domnului și ca păstori sufletesc în Ticușul Român, Nandra, Gâmbuț, Crăcălaca, Mețiș și Răvășelu. — Odihnească în pace!